

แบบรูปของความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งผลิตผักและผลไม้กับตลาดกลางใน

เขตมหานคร

ชยากร อิมรันทนะ และ ธัญญา สियाชีพ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แบบรูปของความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งผลิตผักและผลไม้กับตลาดกลางในเขตมหานคร วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ที่มีการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ค้า ประกอบการสังเกตการณ์ภาคสนามโดยตรง และการสนทนาอย่างเป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้นำส่งสินค้า รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตลาดไทและตลาดสี่มุมเมือง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า แหล่งที่มาของผักและผลไม้ของตลาดกลางในเขตมหานคร มีความเชื่อมโยงกับตลาดในประเทศมากที่สุด โดย ร้อยละ 57 ของผัก มีแหล่งที่มาจากภาคกลางและภาคเหนือ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว นอกจากจะเป็นพื้นที่ผลิตผักและผลไม้หลักของประเทศแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบโครงข่ายการเชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครที่มีประสิทธิภาพ โดยผักที่มีแหล่งที่มาหลักมาจากภาคกลาง โดยเฉพาะจากจังหวัดนครปฐมและปทุมธานี ส่วนใหญ่เป็นผักที่ตระกูลอื่นๆ อาทิเช่น ข้าวโพดหวาน คื่นฉ่าย โหระพา ผักชี ผักบุ้งจีน ฯลฯ ในขณะที่ ผักที่มีแหล่งที่มาจากภาคเหนือ โดยเฉพาะจากจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นผักตระกูลมะเขือ ในกรณีของผลไม้ พบว่า ร้อยละ 34 มีแหล่งที่มาจากภาคกลาง โดยเฉพาะจากจังหวัดสุโขทัย เพชรบูรณ์ และนครปฐม ผลไม้ที่นำส่ง ส่วนใหญ่เป็นผลไม้ฤดูฝนและฤดูหนาว รองลงมาคือ ภาคตะวันออก โดยมาจากจังหวัดจันทบุรี และระยอง) ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของผลไม้ฤดูร้อน ในด้านความหลากหลายของวิธีการได้มาซึ่งสินค้า พบว่า สินค้าส่วนใหญ่มาด้วยวิธีการเดียว คือ มีผู้นำมาส่งยังตลาดกลาง เมื่อพิจารณาถึงความถี่ของการขนส่ง สินค้าประเภทผักและผลไม้ที่มาจากทุกภาค จะมีการขนส่งมายังตลาดกลางทุกวัน โดยภาคกลางจะมีความถี่ในการขนส่งสูงสุด รองลงมา คือ ภาคเหนือ โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86) เป็นการขนส่งด้วยรถกระบะ ยกเว้นในกรณีที่แหล่งที่มาของผักและผลไม้ที่มีระยะทางห่างไกลจากตลาดกลางมาก เช่น จากภาคเหนือและภาคใต้ พบการใช้รถหกล้อและรถตู้คอนเทนเนอร์ร่วมด้วย ในกรณีนี้ ความถี่ในการนำส่งผักและผลไม้จะต่ำกว่าการใช้รถกระบะ คือ วันเว้นวัน หรือสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง จากการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าการที่แหล่งที่มาของผักและผลไม้มีแนวโน้มที่จะอยู่ห่างไกลจากเขตมหานครเพิ่มมากขึ้น ส่งผลโดยตรงกับต้นทุนค่าขนส่งที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นตามระยะทาง และรวมถึงคุณภาพของสินค้า ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะให้สนับสนุนระบบการเกษตรในเมือง (urban agriculture) เพื่อลดระยะทางและความเสื่อมสภาพของสินค้าจากการขนส่งควรเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชนในการพัฒนารูปแบบการขนส่ง ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐควรพัฒนาด้านคลังสินค้าและจุดพักรถเพื่อให้บริการกับภาคเอกชน

คำสำคัญ: แบบรูปของความเชื่อมโยง, แหล่งผลิตผักและผลไม้, ตลาดกลางในเขตมหานคร